

Folketinget og Udenrigsministeriet

Temnummer: Udenrigsministeriets 250 års jubilæum

Ifølge grundloven er udenrigspolitikken regeringens prærogativ, men der er sket en historisk udvikling, hvor Folketinget langsomt har tiltaget sig større indflydelse. I forhold til tidligere er udenrigspolitikken i dag i højere grad »normalpolitik«, hvor der gælder de samme parlamentariske regler som på andre politikområder. Det gælder ikke mindst på Europapolitikken, som i tiltagende grad bliver indenrigspolitik. Udenrigsministeriet har i mange tilfælde kæmpet imod at give Folketinget mere indflydelse – som an-

dre bureaukratier ønsker man ikke at tabe kontrol. Men udviklingen har været uomgængelig, og Udenrigsministeriets forhold til Folketinget fungerer i dag tilfredsstillende. Det kan dog udvikles yderligere ved et samarbejde, hvor man proaktivt bruger hinanden, så Folketinget bruges på områder, hvor den diplomatiske etikette gør det svært for ministeriet at operere. Det kan være i støtte til menneskerettigheder, oppositionsbevægelser m.v.

»This was an age when international affairs in Western Europe were still primarily the province of aristocrats proud of their tailored suits, refined manners, and ability to banter about trivialities for hours at a time.«

Madeleine Albright om mellemkrigsårene (2018: 27).

HOLGER K. NIELSEN
tidligere medlem
af Folketinget og
udenrigsminister,
holgerk125@gmail.com

Det danske demokrati har aldrig været stillestående. Helt tilbage fra den første grundlov i 1849 har der været kamp om, hvordan demokratiet skulle udformes i praksis. De Nationalliberale, som pressede grundloven igennem, havde en forestilling om, at de som de lærde og dannede havde førstefødselsretten til magten. Det mente folket imidlertid ikke, og forfatningskampen frem til det såkaldte systemskifte i 1901 handlede i høj grad om, hvorvidt almuen skulle have adgang til at regere landet.

Danmark var et klasse- og standssamfund. Med systemskiftet i 1901 fik vi et parlamentarisk system, hvor enhver regering skulle udgå af Folketinget og at der ikke kunne lovgives uden om et flertal i Folketinget. Først ved grundloven i 1915 fik kvinder og tyende valgret.

Helt tilbage i 1849 havde udenrigspolitikken en særstatus (Larsen, 1986). Det var en metier for professionelle diplomater, hvoraf de fleste var adelsfolk med både sprogkundskaber og fine manerer. Samt en evne til at tale om ingenting. Med andre ord: mestre i at begå sig på de bonede gulve. Det var således naturligt, at udenrigspolitikken fra starten blev Kongens/regeringens prærogativ.

Regeringens magt over udenrigspolitikken – prærogativet – står ved magt den dag i dag. Det er indskrevet i grundlovens § 19:

Stk. 1. Kongen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender. Uden Folketingets samtykke kan han dog ikke foretage nogen handling, der forøger eller indskrænker rigets område, eller indgå nogen forpligtelse, til hvis opfyldelse Folketingets medvirken er nødvendig, eller som i øvrigt er af større betydning. Ej heller kan kongen uden Folketingets samtykke opsige nogen mellemfolkelig overenskomst, som er indgået med Folketingets samtykke.

Stk. 2. Bortset fra forsvar mod væbnet angreb på riget eller danske styrker kan kongen ikke uden Folketingets samtykke anvende militære magtmidler mod nogen fremmed stat. Foranstaltninger, som kongen måtte træffe i medfør af denne bestemmelse, skal straks forelægges Folketinget. Er Folketinget ikke samlet, skal det uopholdeligt indkaldes til møde.

Stk. 3. Folketinget vælger af sin midte et udenrigspolitisk nævn, med hvilket regeringen rådfører sig forud for enhver beslutning af større udenrigspolitisk rækkevidde. Nærmere regler om Det Udenrigspolitiske Nævn fastsættes ved lov.

Folketinget er ikke sat ud af spillet

Det kan undre, at udenrigspolitikken i en tid, hvor demokratiet er blevet udvidet på en række områder, stadig er et prærogativ for regeringen. Men dels er grundloven vanskelig – nogle vil sige umulig – at ændre. Dels er det lykkedes Folketinget – inden for rammerne af § 19 – at tilkæmpe sig indflydelse på området (Krunke, 2003; Jensen, 2001). Ikke uden sværdslag, for som andre bureaukratier vægrer også udenrigsministeriet sig imod at afgive indflydelse. Og det ikke mindst, når man mener at have grundloven i ryggen.

Men som det fremgår af § 19, har regeringen ikke uindskrænket magt over udenrigspolitikken. Dertil kommer, at et flertal i Folketinget til enhver tid har mulighed for at afsætte regeringen, hvilket selvsagt bremser lysten til at bruge grundlovens prærogativ imod et folketingsflertal. Og hvis flertallet ikke har direkte lyst til at vælte regeringen, kan den føre udenrigspolitik i folketingssalen, som det skete under fodnotepolitikken i 80'erne. Den daværende regering var rasende, men fulgte alligevel de dagsordener, som et flertal stemte igennem – imod regeringens stemmer. Den turde ikke udfordre flertallet.



På trods af grundloven har udenrigspolitikken gennem årene udviklet sig i retning af det, man kan kalde »normalpolitik«, dvs. et politikområde som alle andre, hvor der foregår en parlamentarisk behandling i udvalg, i folketingssalen, spørgsmål til ministrene etc.

På trods af grundloven har udenrigspolitikken gennem årene udviklet sig i retning af det, man kan kalde »normalpolitik«, dvs. et politikområde som alle andre, hvor der foregår en parlamentarisk behandling i udvalg, i folketingsalen, spørgsmål til ministrene etc. Hvilket også har sammenhæng med, at udenrigspolitikken med globaliseringen i dag har et bredere perspektiv.

I EU-politikken er der opstået en gråzone mellem udenrigs- og indenrigspolitik, som stadig er en smule uafklaret. Forsvarspolitikken handler ikke længere primært om at forsvare nationen Danmark, men mere om, hvordan forsvaret bliver et supplement og en støtte til landets udenrigspolitiske prioriteringer. Udviklingspolitikken er blevet andet og mere end at hjælpe mennesker ud af fattigdom, men handler nok så meget om at modvirke flygtninge- og migrantstrømme samt modvirke terrortruslen. Klimapolitikken må nødvendigvis føres i internationalt regi, hvis den skal have effekt, og er derfor blevet en central udenrigspolitisk prioritering. Forholdet til Grønland tænkes ind i en større sikkerhedspolitisk kontekst i hele det arktiske område.

Udenrigspolitikken fylder mere og mere, hvilket naturligt nok afspejler sig i folketingsmedlemmernes involvering i udenrigspolitiske emner.

Udenrigspolitisk Nævn

Folketinget har forskellige indflydelsesmuligheder. Vigtigst er Udenrigspolitisk Nævn, som regeringen i medfør af § 19 stk. 3, skal rådføre sig med »forud for enhver beslutning af større udenrigspolitisk rækkevidde«.

I 1972 nedsatte man Udenrigsudvalget, som i mange år primært beskæftigede sig med udviklingspolitik, men som efterhånden også krabbede sig ind på generel udenrigspolitik. I de senere år har udenrigsudvalget afholdt adskillige samråd uden indholdsmæssig forskel til Nævnet, men hvor forskellen ligger i fortroligheden. Da udenrigsudvalget blev nedsat, advarede flere imod overlap i forhold til Nævnet. Der er overlap, men det håndteres, bl.a. fordi der ikke er tvivl om, at de væsentlige beslutninger forelægges Nævnet.

Der er også overlap i forhold til Europaudvalget. F.eks. forelægges møderne i Udenrigsministerrådet i Europaudvalget, men der er oftest tale om generel udenrigspolitik, som ret beset hører til i Nævnet, hvor sagerne også ofte har været behandlet. For udenforstående kan det forekomme mærkeligt, at vigtige sager, som f.eks. krigen i Syrien får en temmelig stedmoderlig behandling, når de kommer op i Europaudvalget, men det skyldes, at de har været faste punkter på møderne i Udenrigspolitisk Nævn.

I forbindelse med EU-topmøderne fremlægger regeringen sin linje i både Udenrigspolitisk Nævn og Europaudvalget, og det gav for nogle år siden anledning til et større skænderi om, hvilke af møderne, der skulle ligge først. Nævnet vandt. Men konflikten var ret latterlig, ligesom konstruktionen er særpræget, for statsministeren holder helt den samme tale to gange. Og debatterne gentager hinanden. Jeg har flere gange foreslået, at der holdes et fæl-

lesmøde, hvilket vil være en fordel for både statsministeren og folketingsmedlemmerne. Jeg har hver gang fået at vide, at det ikke kan lade sig gøre p.g.a. grundloven. Det er jeg til stadighed uforstående overfor.

Overlap eller ej, så er Udenrigspolitisk Nævn det centrale organ for Folketingets behandling af udenrigspolitikken. Det er hjemlet i grundloven, har høj prestige, og alle partilederne har sæde i udvalget. Møderne i udvalget er fortrolige, og en minister kan bede om »skærpet fortrolighed«. Et brud på den skærpede fortrolighed kan have strafferetlige konsekvenser – flere har undret sig over, hvad der så ligger i den almindelige fortrolighed. Har et brud på denne ingen konsekvenser?

Forskellige udenrigsministre har gennem årene argumenteret for, at Udenrigspolitisk Nævn qua sin fundering i grundloven har en særstatus og ikke kan sammenlignes med de øvrige folketingsudvalg. Nævnet skulle udelukkende være et konsultativt organ for regeringens udenrigspolitik.

Den fortolkning har ikke vakt gehør hos alle nævnsformænd og -medlemmer. Ikke mindst i 90'erne var der større bråvallaslag mellem Helle Degn som daværende nævnsformand og daværende udenrigsminister Niels Helveg Petersen. Det lykkedes Helle Degn at presse flere ændringer igennem.

F.eks. muligheden for at afgive beretninger, hvilket der ikke havde været tradition for – med den såkaldte ambassade-sag fra Østberlin som en undtagelse. Nu fik Nævnet som andre udvalg mulighed for at afgive beretninger.



I dag er udvalgsrejser en integreret del af Nævnets arbejde, og det er mit indtryk, at alle er glade for ordningen

Der opstod også i 90'erne en diskussion om Nævnets mulighed for at foretage udvalgsrejser. Uffe Ellemann-Jensen var som udenrigsminister imod – med den begrundelse, at Nævnet i så fald fik lighed med andre folketingsudvalg (Krunke, 2003). Der var hos ham ikke den store interesse for, at folketingsmedlemmerne skulle have direkte adgang til ambassadørerne rundt omkring i verden. I dag er udvalgsrejser en integreret del af Nævnets arbejde, og det er mit indtryk, at alle er glade for ordningen. Folketingsmedlemmerne får en større viden om og forståelse for, hvad der sker ude i verden. For ambassadørerne kan et nævnsbesøg åbne døre til møder, som det ellers vil være vanskeligt at få – samtidig med at de får en førstehåndsupdatering om, hvad der sker i dansk politik.

Nævnet fik mulighed for at afholde konferencer og modtage delegationer. Det kunne være udenlandske regeringer, som foruden at møde den danske regering også ønskede at møde Folketinget. Men det kunne også være besøg, hvor regeringen af diplomatiske grunde var afskåret fra at møde de pågældende, men hvor det udmærket kunne lade sig gøre i Folketinget.

Eksempelvis har flere statsministre brændt fingrene ved at mødes med Dalai Lama, men han har flere gange besøgt Folketinget, uden at det har skabt diplomatisk krise i forhold til Kina. Den tjetjenske eksilpolitiker Ahmad Sakajev kunne godt modtages i Udenrigspolitisk Nævn i 2004, også selvom Rusland efter hans løsladelse fra dansk fængsel i 2002 havde nedfrosset de diplomatiske kanaler.

Europaudvalget

Europapolitikken udgør et særskilt område. Allerede i 1961 blev der i forbindelse med Danmarks første ansøgning om EF-medlemskab nedsat et Markedsudvalg, der skulle følge forhandlingerne. Markedsudvalget blev en væsentlig aktør i forbindelse med forhandlingerne op til folkeafstemningen i 1972 og har siden været et centralt anker i dansk Europapolitik. Regeringen skal sikre sig parlamentarisk rygdækning, når den forhandler i EU's ministerråd og det sker gennem mere eller mindre specifikke mandater, som den er nødt til at efterleve. Det diskuteres jævnligt blandt jurister, om EU-politikken er omfattet af grundlovens § 19. Det er det svært at give et entydigt svar på. Der er tale om relationer til andre lande, men med EU's udvikling bliver det i stigende grad indenrigspolitik. Og når udvalget mødes om fredagen, kan det træffe beslutninger, der kan være lige så vidtgående som havde det været 3. behandling af en lov i folketingssalen.

Det gælder i særlig grad, når der i EU vedtages forordninger, som har direkte lovkraft i Danmark. Men også direktiver kan være så bindende, at det er begrænset, hvad der måtte være af handlemuligheder, når direktivet efterfølgende implementeres gennem lov i Folketinget.

Arbejdet i Europaudvalget har udviklet sig meget gennem årene. Da jeg blev medlem første gang i 1981, blev udvalget ledet med fast hånd af Venstres Arne Christiansen, og det var begrænset, hvad der blev givet af information før møderne. Ligesom dagsordenerne var yderst lapidariske. Man måtte lytte sig frem til, hvad sagerne handlede om, under ministrenes mundtlige fremlæggelse. Da der samtidig kunne være tale om teknisk komplicerede sager, var det helt uansvarligt.

Jeg indledte en kamp for i det mindste at få oversendt papirer, som beskrev substansen i de enkelte forslag. Det var svært. Udenrigsministeriet argumenterede med, at det kunne svække forhandlingspositionen, hvis der blev for megen åbenhed. Javist, men det kunne vel ikke betyde en svækkelse, at Folketinget fik faktuelle beskrivelser?

Da det endelig lykkedes at få tilsendt papirer, reagerede Udenrigsministeriet i starten med at drukne Europaudvalget i mødedokumenter – så kunne de lære det. Med en begrænset kapacitet havde folketingsmedlemmerne ikke de store muligheder for at bruge papirerne til ret meget. Man har i dag fundet et fornuftigt leje, hvor regeringen fremsender såkaldte »sammenotater«, som grundigt beskriver de enkelte punkter på dagsordenen – herunder en beskrivelse af

indkomne høringsvar. De har på mange måder lighed med bemærkningerne til et lovforslag.

Derudover udarbejder Europaudvalgets sekretariat en kommenteret dagsorden, som er et komprimat af samlenotatet. Der er tale om et internt papir, som ikke har nogen formel status, men som ikke desto mindre er et vigtigt værktøj for politikerne.

Dette afspejler også, at der er sket en væsentlig styrkelse af Europaudvalgets sekretariat. I 1981 var der tilknyttet én akademisk medarbejder samt en HK'er. Men med EU-samarbejdets stigende betydning erkendte Folketinget klogt, at det var helt nødvendigt at styrke den faglige rådgivning på EU-sagerne. Det har medført etableringen af et egentligt sekretariat, ligesom der samtidig er oprettet en afdeling for EU-oplysning. Især efter folkeafstemningerne i 1992 og 1993 blev det vurderet, at Folketinget skulle spille en mere aktiv rolle i den folkelige Europadebat, hvilket bl.a. er kommet til udtryk ved gennemførelse af forskellige EU-høringer både på Christiansborg og ude i landet.

Også mandatgivningen har udviklet sig. Der opstod første gang ballade allerede i januar 1973 – mindre end én måned efter den danske indtræden i Fællesskabet. Det var, da landbrugsminister Ib Frederiksen accepterede et kompromis i Rådet af landbrugsministre, som efter landbrugets og de borgerlige partiers mening var katastrofal. Der var stor diskussion og forvirring om, hvorvidt regeringen havde fulgt retningslinierne fra Markedsudvalget. Som en konsekvens blev der strammet op, så der fremover skulle indhentes mandater og gives referater – om end kun mundtligt.



Efter regeringsskiftet i 1982 skete der imidlertid en politisering af arbejdet i markedsudvalget. Den socialdemokratiske opposition brugte i tiltagende grad udenrigspolitikken – herunder EF-politikken – som politisk slagmark

Da jeg kom med i 1981, blev denne procedure fulgt, og EF-politikken havde ikke givet de socialdemokratiske regeringer store problemer. Fronten gik mellem ja- og nejsigere, og her holdt ja-partierne fra 1972 i almindelighed sammen. Efter regeringsskiftet i 1982 skete der imidlertid en politisering af arbejdet i Markedsudvalget. Den socialdemokratiske opposition brugte i tiltagende grad udenrigspolitikken – herunder EF-politikken – som politisk slagmark.

Det kom første gang til udtryk, da der skulle forhandles en ny fiskeriaftale med EF pr. 1 januar 1983. Laurits Tørnæs var som Venstres ordfører imod det forhandlingsresultat, hans egen regering kom hjem med. Socialdemokraterne lugtede blod, og der blev etableret et flertal for et dansk veto i Ministerrådet. Det var meget dramatisk – også fordi konsekvensen kunne blive retsløse tilstande på fiskeriområdet. Regeringen blev sendt af sted igen og kom hjem med et marginalt bedre resultat, som så ikke blev stemt ned.

Senere opstod der ballade om brugen af EF's udenrigshandelsartikel (art. 113) i forbindelse med politisk begrundede sanktioner imod Sovjetunionen efter landets invasion af Afghanistan. EF var et økonomisk samarbejde, og den fælles udenrigspolitik var et område, som lå uden for Rom-traktaten. Igen opstod der en politisk strid i markedsudvalget, hvor Socialdemokraterne gik i benhård opposition.

I forbindelse med konflikterne opstod der jævnligt uenighed om den præcise mandatgivning. Regeringen ville ikke udlevere de skriftlige mandater, den arbejdede ud fra – der blev heller ikke taget referater. Det var noget rod, som begrænsede Folketingets kontrolmuligheder. Vi fik derfor i 1983 gennemført en ordning, hvor Markedsudvalget fik lov til at tage stenografiske referater. (Mogens Glistrup mente, at man måtte introducere den moderne teknologi i form af mikrofoner og båndoptagere, men det var alligevel for radikalt ...)

Regeringen kæmpede imod og fik indføjet følgende passus i beretningen: »Udenrigsministeren har meddelt, at udvalgets protokol – også hvis den føres i form af stenografisk nedfældelse – ikke statsretligt kan binde regeringen« (Folketinget, 1983). Folketinget skulle ikke komme for godt i gang, men de stenografiske referenter sidder der stadigvæk.

I takt med, at EU-politikken i stigende grad er blevet indenrigspolitik, har man forsøgt at inddrage fagudvalgene i arbejdet med EU-stoffet. Bortset fra enkelte udvalg – bl.a. Miljøudvalget, hvor det i mange år har været en tradition – har det ikke været nogen succes. Det er svært skabe engagement i EU-stoffet – også selvom et EU-direktiv kan have langt større betydning for en valgkreds end de lokale sager, mange foretrækker at arbejde med. Der er heller ikke megen presse i det, og det er svært at blive genvalgt på arbejdet med EU-politik.

Fremskridt, men plads til forbedringer

Som det fremgår, er Folketinget – på trods af regeringsprærogativet – ganske meget involveret i udenrigspolitikken. Ikke kun gennem Nævnet, Europaudvalget og Udenrigsudvalget, men også i forbindelse med de parlamentariske forsamlinger, som er tilknyttet forskellige internationale samarbejder: Nordisk Råd, Europarådet, NATO, OSCE og FN. Folketingsmedlemmerne rejser i dag langt mere, end de gjorde før i tiden og Folketingets internationale afdeling er vokset betragteligt.

Spørgsmålet er så, hvordan Udenrigsministeriet håndterer denne udfordring og om Folketinget gør det godt nok.

Også Udenrigsministeriet har forandret sig. Den diplomattype, som Madeleine Albright beskriver, er stort set forsvundet. Min erfaring både fra min korte tid som minister og som mangeårigt folketingsmedlem er, at embedsapparatet er overordentlig kompetent, og at fagligheden er andet og mere end at kunne konversere med et glas i hånden. Der er gode sprogkunderskaber ud over en-

gelsk og fransk – mange har som unge rejst rundt som backpackere og kender verden. Der er en dyb interesse for de lande, de arbejder i, og også en stor viden på specialistniveau. Det er i dag ikke nok at kunne begå sig på de bonede gulve, og godt for det.



Jeg er bekymret over de seneste års nedskæringer i ministeriet, som beklageligvis også fandt sted i den regering, jeg selv var en del af

Det betyder også, at der er større bevidsthed om den demokratiske legitimitet i arbejdet. Udenrigsministeriet har ikke længere en særstatus – hverken prestigemæssigt eller i forhold til bevillinger. Jeg er bekymret over de seneste års nedskæringer i ministeriet, som beklageligvis også fandt sted i den regering, jeg selv var en del af. Men enhver regering er tvunget til hårde økonomiske prioriteringer, og i forhold til tidligere er det i dag mere nødvendigt at kunne begrunde, hvorfor der må tilføres flere penge til ministeriet.

»Public diplomacy« er et udtryk, der bruges mere og mere i diplomatiet. Det betyder bl.a., at de diplomatiske repræsentationer også skal bruge kræfter på at »brande« Danmark i forhold til den offentlighed, de befinder sig i. Jeg er helt enig i vigtigheden, men vil så påpege, at der også kan være behov for »public diplomacy« i forhold til den danske offentlighed.

Det er i den forbindelse skidt, når gamle uvaner af og til stikker hovedet frem. Som det var tilfældet i optakten til Irak-krigen, hvor ministeriet ifølge den historiske undersøgelse groft manipulerede med de informationer, der gik til Folketinget (Mariager og Wivel, 2019: 329). Hverken det eller det prokuratorkneb, der blev brugt til at begrunde krigsdeltagelsen juridisk, var ministeriets »finest hour«.

Udenrigspolitikken i dag er »normalpolitik«, hvilket kræver et tæt samarbejde med Folketinget. Det stiller krav til både Udenrigsministeriet og Folketinget.

I 2006 fremlagde Per Stig Møller rapporten »Den grænseløse verden – udenrigsministeriet og globaliseringen« (Udenrigsministeriet, 2006). Muhammed-krisen havde afdækket, at udenrigspolitik ikke længere udelukkende var et anliggende staterne imellem. Rapporten skitserede derfor nye roller for diplomatiet, bl.a. at man i højere grad skulle arbejde i netværk og involvere aktører fra civilsamfundet. Det var i enhver henseende glimrende – bortset fra at Folketinget er fuldstændig fraværende i den udenrigsministerielle tænkning. Det ligger et eller andet sted i opdragelsen, at Folketinget udelukkende skal bruges til at sikre sig politisk rygdækning.

Det er samtidig et problem i Folketinget, at interessen for udenrigspolitik i mange partier er begrænset. Tidshorisonten i moderne politik går ofte til næste meningsmåling og i bedste fald til næste valg. Politikerne vil genvælges, og der er ikke mange stemmer i at beskæftige sig med udenrigspolitik. Heller

ikke, selvom det kan have langt større konsekvenser for vælgerne end de lokale spørgsmål, mange politikere er optaget af. Partierne har de senere år fået tilført flere økonomiske ressourcer, men det er ikke mit indtryk, at de i særlig grad er blevet brugt på at styrke den udenrigspolitiske kompetence. Partierne har derimod fået stærke kommunikationsafdelinger.

Men det er helt nødvendigt, at den økonomiske globalisering tilføjes en politisk, demokratisk overbygning. Det er derfor vigtigt, at de nationale parlamenter orienterer sig imod omverdenen, så den internationale dimension bliver en naturlig del af det politiske arbejde.

Folketinget og Udenrigsministeriet har brug for hinanden

Ifølge grundloven er udenrigspolitikken fortsat regeringens prerogativ, men det er ikke på samme måde som tidligere et konfliktområde. Samarbejdet fungerer – begge parter erkender deres roller og begrænsninger.

Det er derfor relevant at diskutere, om de to parter i højere grad kan bruge hinanden konstruktivt. Lad mig nævne to områder:

- Udenrigsministeriet kan i højere grad bruge Folketinget til opgaver, hvor den diplomatiske etikette gør det vanskeligt for regeringen at operere. Det gælder f.eks. i kontakten til oppositionsbevægelser, menneskerettighedsforkæmpere, nationale mindretal m.v. Danmark vil gerne føre en moralsk udenrigspolitik, men det kan være svært på regeringsniveau at blande sig i et andet lands indre anliggender. Det er ikke helt så vanskeligt, når der er tale om parlamentarikere. Det sker af og til i dag. Som nævnt modtog Folketinget i sin tid Dalai Lama og Sakajev. Henrik Dahl og jeg blev sendt til Tyrkiet i 2018 i forbindelse med fængslingen af kurdiske parlamentarikere. Også andre har været af sted. Men hvorfor ikke gøre det mere systematisk som et fælles projekt for Udenrigsministeriet og Folketinget?
- Der eksisterer megen kompetence i Udenrigsministeriet, og det er synd, hvis den viden kun anvendes i det diplomatiske arbejde. Da der samtidig er behov for større udenrigspolitisk viden i Folketinget, forekommer det nærliggende, at de to parter i højere grad bruger hinanden med det formål at højne oplysningsniveauet. Folketingets internationale afdeling leverer kompetente analyser, men hvorfor ikke i højere grad stimulere hinanden – f.eks. i form af uformelle møder, seminarer, debatoplæg m.v.? Og gerne med inddragelse af DIIS, universiteterne og forskellige tænketanke. Vi har i Danmark et forholdsvis svagt udenrigspolitisk miljø – det bør være et ansvar for både Folketinget og Udenrigsministeriet at styrke dette.

Litteratur

- Albright, Madeleine (2018), *Fascism – a warning*, London: HarperCollins.
- Folketinget (1983), »Beretning vedrørende mandatafgivelse«, Folketinget: Beretning afgivet af Markedsudvalget den 24. juni 1983.
- Jensen, Jørgen Albæk (2001), »Folketinget og udenrigspolitikken«, i Gorm Toftegaard Nielsen, red., *Parlamentarismen – hvem tog magten?* Århus: Aarhus Universitetsforlag
- Krunke, Helle (2003), *Den udenrigspolitiske kompetence: udenrigspolitik og magtfordeling ved overgangen til det 21. århundrede*, København: DJØF-Forlag.
- Larsen, Knud (1986), »Lovgivningsmagten og udenrigspolitikken – historisk set«, i Niels Jørgen Haagerup og Christian Thune, red., *Folketinget og udenrigspolitikken*, København: Jurist og Økonomiforbundets Forlag.
- Mariager, Rasmus og Anders Wivel (2019), *Hvorfor gik Danmark i krig? Irak og tværgående analyser*, bd. 3, København: Krigsudredningen.
- Udenrigsministeriet (2006), »Den grænseløse verden – udenrigsministeriet og globaliseringen«, København: Udenrigsministeriet.